

Minnesanteckningar samråd urfolket samer 2024-03-26

Tid och plats

2024-03-26, kl. 13.00 – 15:35

Styrelserummet, Regionhuset i Luleå/Teams

Närvarande

Region Norrbotten

Glenn Berggård (V), ordf.

Camilla Friberg (S), vice ordf.

Johannes Sundelin (S), ordförande
för hälso- och sjukvårdsnämnden

Anna Bergman Stamblewski, strateg

Kristina Nilsson, strateg

Ulrica Åström, hållbarhetschef

Kairi Pääsuke, strateg

Inga Kuoljok, länskoordina-
tor/kurator

Pernilla Nordkvist, divisionschef
psykiatri

Tony Järlström, kommunikations-
strateg

Henrik Söderström, HR-direktör

Kallade representanter

Fia Kaddik, Renägarförbundet

Mariann Lörstrand Blind, samiska
föräldranätverket

Karin Vannar, Samerådet, svenska
sektionen

Externt kallade

Kristine Lejonklou, Länsstyrelsen

Mervi Jaako, Polarbibblo

Ida Johansson Utsi, Polarbibblo

Övriga närvarande, ej kallade

Johanna Sirkka, regionpolitiker (C)

Sekreterare

Martin Forss

Dagordning

1. Mötet öppnas

Ordföranden hälsar alla närvarande välkomna och förklarar mötet som öppnat 13:00.

2. Upprop – presentation

Ordförande håller upprop i sedvanlig ordning där närvarande ges möjligheten att kortfattat presentera sig själva.

Övriga närvarande, ej kallade, deltagare tillfrågas om deras namn får tas med i minnesanteckningarna vilket godkänns.

3. Godkännande av dagordning

Samrådet beslutar godkänna liggande dagordning.

4. Föregående minnesanteckningar

Samrådet beslutar lägga föregående minnesanteckningar till handlingarna.

Mariann Lörstrand Blind påtalar att ett av hennes efternamn saknas och önskar att bägge efternamnen tas med i kommande dokument.

5. Inkomna frågor

Anna Bergman Stamblewski presenterar inkomna frågor och informerar under vilken mötespunkt som frågan kommer att besvaras.

De första 3 frågorna är kopplade till Region Norrbottens handlingsplan för samer. På senaste mötet i höstas redovisades hur många aktiviteter som var åtgärdade, delvis åtgärdade och icke åtgärdade, därav frågeställningarna.

Frågor:

1. Vilka 10 aktiviteter är åtgärdade?
 - Besvaras på mötespunkt 7.
2. Vilka 13 är delvist åtgärdade och vad innebär delvist?
 - Besvaras på mötespunkt 7.
3. Vilka 3 aktiviteter är inte åtgärdade och varför?
 - Besvaras på mötespunkt 7.
4. Hur jobbar ni idag mot konsultationsordningen?
 - Besvaras på mötespunkt 6.

5. Vi vet enligt forskning att när människor får demens/Alzheimers går man per automatik tillbaka till sitt modersmål. Detta gäller människor i allmänhet. För oss samer finns det en stor problematik eftersom det knappt finns vårdpersonal som kan det samiska språket. Hur arbetas det vidare med samisk äldreomsorg?
 - Besvaras på mötespunkterna 10 och 7.
6. Dom fem samiska språken är representerade i region Norrbotten; Sydsamiska, Umesamiska, Pitesamiska, Lulesamiska och Nordsamiska. Önskemålet är att alla dessa språk också finns på hemsidan och även på Polarbibblo. Hur arbetas det i den frågan? Samiskt Språkcentrum har till uppgift att agera med översättning av de samiska språken som också finns representerade inom språkcentrum. Hur jobbar ni mot Samiskt Språkcentrum med översättning?
 - Besvaras på mötespunkt 9 och 10.

6. Information om reglemente, samråd och konsultation

Anna Bergman Stamblewski inleder med att informera om framtagandet av reglementet för samråden. Anna fortsätter med att beskriva hur nomineringsprocessen och invalen av ledamöter och ersättare gick till.

Beträffande samråden så informerar Anna att regionen håller två samråd per år, med möjlighet att kalla till extra samråd, samt presenterar antalet ledamöter med ersättare som valts in till samråden. Beträffande ledamöter och ersättare så informeras deltagarna om de vakanser som finns i form av ej tillsatta ledamöter/ersättare. Anna förtydligar att samråden är öppna för alla som vill delta, även om man inte är invald representant.

De samiska representanterna poängterar att det i dagsläget inte är så många representanter som valts in till samråden och frågar om fler kan väljas in.

Ordförande svarar att man kan nominera fler ledamöter som väljs in om de uppfyller kraven i reglementet.

Möjligheten att påverka samrådets dagordning, genom att skicka in önskemål likt det som tas upp under mötespunkt 5, presenteras innan regionens arbete med konsultation och konsultationslagen går igenom för att delvis besvara fråga 4.

De samiska representanterna frågar om regionen arbetar med konsultation idag även om rutinerna för konsultation inte är formellt på plats än och

framhåller att det är regionens ansvar att kalla till konsultation och inte ur-folket samerna som ska påtala det. Avslutningsvis ställs frågan om samebyar är tillfrågade om samråd.

Ordförande svarar att man arbetar med konsultation idag och gärna vill ha feedback på utförd konsultation framöver, men framhåller att det ännu inte kommit upp ärenden för konsultation förutom vid framtagandet av den regionala utvecklingsstrategin, RUS:en. Beträffande samebyar svarar ordförande att lokala samebyar ej tillfrågas eftersom det hör till den kommunala nivån snarare än den regionala.

Kairi Pääsuke tar upp att representanter från regionala utvecklingsavdelningen kommer delta på SSR:s landsmöte i maj, men hänvisar till kommande mötespunkt för att berätta mer.

Martin Forss presenterar fastställda bestämmelser för utbetalning av arvode, restidsersättning och ersättning för förlorad arbetsinkomst för invalda ledamöter.

7. Status för handlingsplan och statsbidrag

Anna Bergman Stamblewski inleder med att presentera punkterna i handlingsplanen utifrån vilka som är åtgärdade, delvis åtgärdade och ej åtgärdade.

Samrådet övergår sedan till att gå in djupare på punkterna som är delvis åtgärdade samt ej åtgärdade.

Beträffande ej åtgärdade punkter förklarar Kairi Pääsuke att den första punkten, som handlar om samiskt centrum med samisk hälsa, kulturfrågor och näringslivsfrågor, är delvis klart utifrån samisk hälsa men man har ännu inte fått in kultur- och näringslivsfrågor.

Den andra punkten, som handlar om konceptet *Ungt samråd*, bedöms behöva mer tid och utredning eftersom de ideella krafterna som bjuds in till att ingå har svårt att få tiden samt medlen att räkna till. Dock framhåller Kairi att ungdomsträffen, som man håller inför framtagandet av RUS:en, kan ses som ett steg på vägen.

De samiska representanterna frågar hur regionen utbildar personal om samisk hälsa, samt hur regionen arbetar utifrån ny forskning beträffande våld i nära relationer samt rasism mot samer.

Inga Kuoljok svarar att den e-utbildning som finns idag är obligatorisk för vårdpersonal inför föreläsningarna som hålls ute i verksamheterna, utbild-

ningen revideras just nu och kommer revideras kontinuerligt och även om den är riktad till vårdpersonal så kan alla anställda i regionen gå den. Beträffande den nya forskningen som kommit fram så ska det vägas in i kommande revidering och man har även inlett ett samarbete med MUCF beträffande rasism mot samer.

Anna svarar att bland annat politiker, nya chefer, regionstöd och avdelningschefer har utbildats kring vilka skyldigheter regionen har inom minoritetspolitiken. Regionen har också gjort inspel till Socialstyrelsen kring ett utbildningsmaterial som riktas till hälso- och sjukvårdspersonal. Nu ingår regionen i den arbetsgrupp som arbetar med framtagandet av materialet. Socialstyrelsen har ett regeringsuppdrag kring detta som tyvärr har försenats.

Pernilla Nordkvist svarar att man från psykiatrin sida också utbildar ny personal och lyfta fram det material som finns tillgängligt.

Ordförande svarar att man precis tagit del av den nya forskningen men ännu inte initierat arbete kring det. I dagsläget pågår arbete beträffande våld mot kvinnor och våld i nära relationer samt rasism, troligen kommer det kompletteras med en samisk dimension.

De samiska representanterna frågar hur tankarna går kring hur det samiska centrumet ska se ut, om det blir fysiskt eller digitalt och vad det ska innehålla.

Ordförande svarar att det pågår en utredning som ska visa på vad vi ska göra beträffande det samiska centrumet. Troligen blir det ett fysiskt centrum som kompletteras av digitala delar. Frågan om samiskt centrum är ett exempel på en fråga som bör bli föremål för konsultation inför utredningens slutrapport. Likaså kan den nya handlingsplanen som ska tas fram efter 2025, bli föremål för konsultation.

De samiska representanterna frågar hur regionen tänker uppmärksamma den samiska språkveckan som infaller vecka 43 i år.

Ordförande svarar att regionen kommer kunna svara på det till hösten men målsättningen är att det blir ett bra uppmärksammande.

De samiska representanterna frågar, med hänvisning till punkten om *Ungt samråd*, om man kontaktat sametingets ungdomsråd samt vilka möjligheter det finns för ideella krafter att söka medel från regionen för sitt arbete. I dagsläget är signalen som de får att ungdomsorganisationerna inte har tillräckligt med medel för att kunna utföra projekt av olika slag.

Kairi Pääsuke svarar att det finns projektmedel riktat mot civilsamhället att söka och ser att det gärna skulle komma fler projektansökningar till region-

en. I möteschatten delar Kairi kontaktuppgifter som deltagarna kan ta med sig från mötet.

Kairi informerar om att man inom kort kommer ut med utlysningen *Samverkan med civilsamhället* (kommuner och näringsliv) för att stärka inkludering och mottagarkapacitet. Utlisningen kommer att ligga på hemsidan utveckla-norrboten.se, där man också kan hitta kontaktuppgifter till regionala utvecklingsavdelningen.

Avslutningsvis tar Anna upp redovisning av statsbidrag för 2023 samt planeringen av statsbidragen för 2024. För både 2024 och 2023 uppgår det disponibla statsbidraget till 250 000 kronor och för att efterleva minoritetslagstiftningen ska alla medel användas upp 2024, så som det användes upp för 2023.

Ordförande inflikar att statsbidragen som regionen får är väsentligt mindre än det som tilldelas kommunerna.

8. Region Norrbottens strategiska plan

Anna Bergman Stamblewski informerar om Region Norrbottens strategiska plan som skickats ut till deltagarna innan mötet och påtalar att regionen gärna vill ha inspel och synpunkter från representanter för urfolket samer. Dessa synpunkter och inspel behöver skickas in till regionen senast 9 april 2024.

De samiska representanterna frågar varför minoritetsspråken jiddisch och romani inte tas upp i den strategiska planen.

Ordförande svarar att ingen kommun i regionen är förvaltningskommun för jiddisch och romani vilket är orsaken till att dessa inte återfinns i planen.

En avslutande kommentar från de samiska representanterna är att regionen behöver beakta lagstiftningen oaktat om det finns förvaltningskommuner inom regionen, samt att särskilda insatser för rättigheter kopplade till de nationella minoriteterna och urfolket samer återfinns först på sidan 15 i planen.

9. Information från Polarbibblo

Ida Johansson Utsi och Mervi Jaako inleder med att presentera Polarbibblo och deras verksamhet. Beträffande den samiska minoriteten lyfter man fram arbetet med att få översättningar på umesamiska och pitesamiska pågår just nu. Sedan tidigare har man nordsamiska och lulesamiska. I övrigt lyfter man

fram att polarbibblo växt mycket under det senaste året och att en hel del saker är på väg ut på sajten, bland annat satsningar på spelverksamhet, filmverksamhet och ljudverksamhet. Man ser behov av att anställa fler för den samiska verksamhet och ger det som medskick till samrådet.

De samiska representanterna lyfter fram beröm för det arbete som Polarbibblo gör och tipsar om att det kan finnas möjlighet att delta på Samerådets kulturkonferens den 18-20 september 2024. En synpunkt som framkommer är att Polarbibblo behöver nå ut mer med sin verksamhet, pedagoger från kommunerna efterfrågar den typ av material som Polarbibblo tillhandahåller men det verkar inte som att alla vet att materialet finns där. Beträffande behovet av anställda framhåller representanter för samerna att också det måste nå ut bättre med det behovet.

Ida tackar för inspel och synpunkter och avslutar med att konstatera att antalet anställda fördubblats det senaste året och att man nu jobbar sig ut i länet.

10. Laget runt

Tony Järström inleder med att instämna med tidigare talare beträffande översättare, det är fortsatt svårt även för kommunikationsavdelningen. Man har lyft fram önskemål om fler utbildningar och då gärna utbildningar placerade inom länet.

Ida Johansson Utsi och Mervi Jaako instämmer i behovet av utbildning av översättare och lägger till att deras produktioner är tidskrävande vilket försvårar för tillgängliga översättare att åta sig uppdrag. I dagsläget saknas översättare för sydsamiska.

De samiska representanterna lyfter fram att regionen borde kommunicera ut behovet av översättare tydligare, överlag behöver majoritetssamhället skicka signaler anser man. Möjligheten att ta hjälp av skriv och språkkunniga som inte är examinerade översättare lyfts också fram.

Kairi Pääsuke fyller i med orter som idag har, eller som inom kort, startar upp utbildningar för översättare och påtalar att det idag bara finns två översättare för pitesamiska. Hon lyfter också fram att det är glädjande ett det startar nya utbildningar vilket på sikt kommer hjälpa i frågan om översättare, samt att det finns medel att söka för språkbad vilket inte fått så många ansökningar än. Avslutningsvis presenterar Kairi arbetet med RUS-revideringen.

Kristina Nilsson tar upp att årets bokmessa som kommer ha sapmi som hedersgäst tillsammans med andra minoriteter. Vidare har Tjallegoahte (förfat-

tarcentrum sapmi) beviljats pengar för sitt projekt till bokmässan. Avslutningsvis konstaterar Kristina att synliggörandet bör vara markant med tanke på att bokmässan samlar cirka 80 000 besökare varje år.

Kristine Lejonklou tar upp länsstyrelsen arbete med konsultation och samråd. Länsstyrelsens chefsjurist arbetar just nu med att ta fram material för samråd och konsultation. Vidare tar hon upp frågan om rasism mot samer och informerar samrådet att länsstyrelsen kommer stötta regionerna i arbetet med mänskliga rättigheter. I år kommer det arbetet fokusera på kartläggning och resurshantering. Avslutningsvis berättar hon om MR-dagarna i Sara Kulturhus i Skellefteå där länsstyrelsen kommer delta.

Ulrica Åström berättar om den nya hållbarhetsenheten som nu startat upp och framför att frågan om minoriteterna och urfolket är viktig och ska geomsyra enhetens verksamhet.

Pernilla Nordkvist tar upp frågan om våld mot samiska kvinnor och berättar att psykiatrin tittar på det och hur man ska arbeta med frågan. Man kommer fokusera på detta samt att utbilda personalen i dessa frågor.

Mariann Lörstrand Blind berättar om samiska föräldranätverkets verksamhet. I dagsläget består föreningens verksamhet till stor del av språkfrågor, idrottsläger samt kurser i duodji (slöjd) för att möjliggöra traditionsöverföring. Man önskar att man hade haft resurser för att ägna sig mer åt påverkansarbete.

Fia Kaddik berättar om renägarförbundets verksamhet som består i att bevaka samiska frågor i allmänhet och delta i möten, samråd och liknande. Fia påtalar att hon, i tidigare möten och samråd, tagit upp frågan om samiska språket för äldre eftersom medlemmar som är äldre renskötare upplever problem relaterade till språk- och kulturkrockar när man exempelvis har kontakt med vård och omsorg. Fia avslutar med att meddela att hon har idéer för kommande RUS och att kulturförståelse är nödvändigt i regionens verksamheter.

Ordförande svarar att regionen tar med sig språk- och kulturfrågorna till sina verksamheter, men påtalar att en del av vården och omsorgen hanteras av kommunerna. Ordförande framhåller det arbete som Inga Kuoljok tog upp kring kulturkompetensutbildning som pågår och kommer fortsätta att pågå framöver.

Johannes Sundelin tar upp hälso- och sjukvårdens arbete med minoritetsspråk och lyfter fram goda kommunala exempel där personal kunnat utbilda sig i minoritetsspråk och att dessa kunskaper ansetts meriterande vid anställning. Johannes avslutar med att ta upp den tekniska utvecklingen vilken kan komma att bidra framöver beträffande minoritetsspråk.

Mariann Lörstrand Blind presenterar en idé om att skapa samiska vårdteam i regionen.

Karin Vannar berättar om samrådet och den svenska sektionen som hon tillhör. Man samarbetar mellan länderna i Sapmi utifrån olika sektioner och vid sammanträden så diskuteras bland annat klimatfrågor, juridik och andra övergripande frågor. Karin tar upp evenemanget Kultursapmi i september och påtalar att en del av det som diskuterats på samrådet kan tas upp där. Karin avslutar med att tipsa om samrådets hemsida och informerar om kommande möte som sker den 15 april i Enontekis.

11. Nästa möte 2024

Ordförande informerar om nästa samråd med urfolket samerna som kommer att ske den 15 oktober klockan 13:00-16:00. Samrådet kommer att hållas i styrelserummet på regionhuset samt digitalt över Teams.

12. Övriga frågor

Inga övriga frågor anmälda.

13. Mötets avslutande

Ordförande tackar deltagarna för sin medverkan vid dagens möte och förklarar mötet avslutat klockan 15:35.